

خدمات سلامت کار

حفظ وصیانت افراد جامعه طبق بند (۲) ماده (۱) تشکیلات وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی و مواد قانونی مندرج در فصل چهارم قانون کار جمهوری اسلامی ایران به وزارت متبوع واگذار گردیده است . در همین راستا مسئولیت تامین سلامت ، نیروی کار که قشر عظیم جمعیت کشور را تشکیل می دهند نیز به عهده مرکز سلامت محیط و کار این وزارتخانه گذارده شده است ، این مرکز به منظور دسترسی شاغلین به حداقل موازین بهداشتی ، کارگاهها و کارخانجات کشور را براساس تعداد کارگر بقرار ذیل تقسیم بندی نموده است .

الف) واحدهای تولیدی با بعد کارکنان ۱۹ نفر و کمتر که ضمن اعمال نظارت از طریق شبکه های بهداشتی، درمانی ، برنامه های آموزشی در زمینه بهداشتی ، ایمنی نیز برای آنان با کمک حرف گوناگون و صنوف برگزار خواهد شد .

ب) واحدهای تولیدی با بعد کارکنان ۲۰ تا ۴۹ نفر کارگر به منظور ایجاد ایستگاه بهگر.

ج) واحدهای تولیدی با بعد کارکنان بین ۵۰ تا ۴۹۹ نفر کارگر به منظور تاسیس خانه های بهداشت کار .

د) واحد های تولیدی با بعد کارکنان ۵۰۰ نفر کارگر یا بیشتر به منظور احداث مراکز بهداشت کار .

شرح وظایف بهورزان در زمینه بهداشت حرفه ای

۱- بازرسی مستمر از کلیه محیطهای کار (کمتر از ۲۰ نفر شاغل) در منطقه طبق برنامه ای منظم واعلام نواقص مر بوط به آنها وپیگیری منظم جهت رفع آنها ونیز ارسال گزارشات مرتب در این زمینه به مقام مافوق .

۲- اجرای برنامه های آموزشی وهماهنگیهای لازم در منطقه .

۳- شناسایی وارزیابی عوامل زیان آور فیزیکی ،شیمیایی ،بیولوژیکی ،ارگونومیکی وروانی محیط کار .

۴- بررسی علل بوجود آورنده عوامل زیان آور محیطهای کار .

۵- تشخیص عدم انطباق بعضی از شرایط کار با قابلیتهای افراد شاغل .

۶- انجام نمونه برداریهای مر بوط به عوامل زیان آور در محیطهای کار وارزیابی آنها وارائه گزارش به مقام مافوق .

۷- تکمیل پرسشنامه ها وفرمهای آماری بهداشت حرفه ای پس از بررسی محیطهای کار برابر دستورالعملهای موجود وت تهیه گزارش ماهانه وارسال آن به مقام مافوق .

۸- تشخیص مسائل عمده بهداشت حرفه ایوهمکاری باکارشناسان بهداشت حرفه ای در زمینه ارائه راه حل وتنظیم وارسال گزارشهای مربوطه .

۹- همکاری کامل با سطوح بالاتر جهت بازدیدها، بازرسیها، سیستماتیک و سایر موارد.

۱۰- انجام سایر امور مربوطه که از طرف کاردان بهداشتی مرکز بهداشتی درمانی روستایی و کارشناس مسئول بهداشت حرفه ای شهرستان واگذار میگردد.

شرح وظایف کاردان بهداشتی در زمینه بهداشت حرفه ای

- ۱- جمع آوری اطلاعات و آمار از کارگاهها و شاغلین منطقه تحت پوشش در ارتباط با مراقبتهای بهداشتی اولیه و تکمیل فرمهای استاندارد.
- ۲- آموزش بهورزان در زمینه مسائل بهداشت حرفه ای.
- ۳- آموزش موازین بهداشت حرفه ای به متصدیان و شاغلین کارگاهها.
- ۴- انجام بازدیدها ۴۹-۲۰ نفر توسط کاردان روستایی و ۴۹-۱ نفر توسط کاردان شهری و اعلام کتبی نواقص کارگاهها به متصدیان و کارفرمایان.
- ۵- جلب همکاری متصدیان و مسئولین کارگاهها جهت پیشرفت برنامه های بهداشت حرفه ای.
- ۶- گزارش فعالیتهای، مسائل و مشکلات بهداشتی منطقه تحت پوشش در ارتباط با وظایف محوله به مرکز بهداشت.
- ۷- نظارت بر فعالیت خانه های بهداشت تحت پوشش.
- ۸- بررسی و جوابگویی استعلامات و شکایات.
- ۹- اقدام جهت ارزیابی و کنترل عوامل زیان آور کارگاهها.
- ۱۰- انجام سایر وظایف محوله از طرف مسئولان مافوق.

شرح وظایف کارشناس بهداشت حرفه ای

- ۱- شناخت لازم از وضعیت بهداشت حرفه ای کارگاهها و کارخانجات، معادن، مشاغل کشاورزی و خدمات در منطقه و جمع آوری اطلاعات و آمار مربوطه، برنامه ریزی جهت بازدیدها و واحدهای مذکور در راستای تحقق اهداف بهداشت حرفه ای.
- ۲- همکاری در تنظیم و پیگیری برنامه های اجرایی در زمینه مبارزه با بیماریهای ناشی از کار، بیماریهای واگیر، مسمومیتها و سوانح ناشی از کار با همکاری پزشک بهداشت حرفه ای.

- ۳- آگاهی از حدود ملی تماس شغلی عوامل بیماریزا به منظور ارزیابی عوامل زیان آور محیط کار که به نحوی از انحاء به سلامت جسمی، روانی و اجتماعی شاغلین لطمه وارد می سازد.
- ۴- نمونه برداری، اندازه گیری، تجزیه و تحلیل و ارزیابی عوامل زیان آور و مسائل ارگونومیک در محیط کار و ارائه طریق به منظور پیشگیری و کنترل عوامل زیان آور در محیط کار با توجه به استانداردهای موجود.
- ۵- بررسی و شناخت کارهای سخت و زیان آور در حرف گوناگون و برنامه ریزی در زمینه بهبود شرایط کار و معرفی شاغلین به منظور انجام معاینات دوره ای.
- ۶- آشنائی با اصول مراقبتهای اولیه بهداشتی و نظارت در زمینه ادغام فعالیتهای بهداشت حرفه ای در سیستم بهداشتی درمانی کشور.
- ۷- نظارت و پیگیری در امر توسعه، تاسیس، تجهیز و راه اندازی خانه های بهداشت کارگری و مراکز بهداشت کار و نظارت بر حسن انجام کار بهداشتیاریان کار و پرسنل مراکز مذکور با توجه به آئین نامه ها و دستورالعملهای موجود.
- ۸- آشنائی، آموزش و نظارت کامل در اجرای طرحهای بهداشت حرفه ای (ادغام، بقا، بهگر، صنوف).
- ۹- تشکیل دوره های آموزشی و بازآموزی برای بهداشتیاریان کار، بهروزان، کاردانهای بهداشتی و اعضاء کمیته های حفاظت فنی و بهداشت کار با توجه به دستورالعملها و آئین نامه های موجود.
- ۱۰- آشنائی با سیستم شبکه و مراکز بهداشتی درمانی شهری و روستائی و خانه های بهداشت به منظور استفاده از توان پرسنل شاغل در سیستم شبکه در جهت ارائه خدمات ادغام یافته.
- ۱۱- همکاری با سایر کارشناسان بهداشتی مراکز بهداشت در زمینه اجرا و ارائه طرحهای بهداشتی و دستورالعملهای ستادی به منظور ارتقاء سطح ارائه خدمات بهداشتی در منطقه.
- ۱۲- اجرای طرحهای تحقیقاتی و همکاری با موسسات و مجریان طرحهای تحقیقاتی در زمینه مسایل بهداشت حرفه ای.
- ۱۳- اعلام نواقص و صدور اخطاریه و رسیدگی به شکایات واصله در رابطه با کلیه واحدهای تولیدی (صنعت، معدن، کشاورزی و خدمات) با توجه به قوانین و مقررات موجود.
- ۱۴- آشنائی با مجموعه قوانین و مقررات کار و تامین اجتماعی تشکیلات وزارت بهداشت و درمان در زمینه های مرتبط با فعالیتهای بهداشت حرفه ای.
- ۱۵- جمع آوری و ارسال بموقع آمار فعالیتهای بهداشت حرفه ای مطابق فرمهای مصوب.
- ۱۶- مطالعه و بررسی آخرین دستاوردهای علمی در زمینه های مختلف بهداشت حرفه ای (عوامل زیان آور و روشهای اندازه گیری، ارزشیابی و کنترل)

۱۷- ارائه و اجرای روشهای اجرائی در جهت پایش و کنترل عوامل زیان آور موجود در محیطهای کار منطقه .

۱۸- انجام سایر امور مربوطه طبق دستور مافوق .

طرح بهگر

به استناد ماده (۵) و تبصره (۱) ماده ۹۶ قانون کار جمهوری اسلامی ایران طرح **First Aid Station** (ایستگاه بهگر) در کارگاههای تولیدی ۲۰ تا ۴۹ نفر شاغل ارائه می گردد .

این طرح در سه مرحله به اجرا در می آید :

مرحله اول : انتخاب و تربیت بهگر در زمینه نجات و کمکهای اولیه به مدت ۵۰ ساعت تئوری و عملی .

مرحله دوم : ادامه آموزش بهگر در زمینه بهداشت حرفه ای و حفاظت فنی به مدت ۴۰ ساعت .

مرحله سوم : ادامه آموزش بهگر در زمینه مراقبتهای اولیه بهداشتی به مدت ۳۰ ساعت .

اهداف طرح

الف) هدف کلی

ارتقاء سطح سلامت کارگران و پیشگیری در زمینه از کار افتادگی زود رس آنان در اثر بروز سوانح و حوادث در محیط کار .

ب) اهداف اختصاصی

۱- تربیت بهگر جهت ارائه کمکهای اولیه در کارگاههای کوچک به منظور :

نجات جان مصدوم ، پیشگیری از آسیبهای ثانویه و افزایش احتمال بهبودی مصدوم شامل جلوگیری از خونریزی ، مسمومیتها ، شکستگی و در رفتگی ، خفگی ، شوک ، برق گرفتگی و غیره

۲- تربیت بهگر به منظور : ارائه خدمات ایمنی و حفاظت فنی برای کاهش میزان سوانح و حوادث در محیط کار از طریق :

- شناسایی عوامل زیان آور محیط کار و پیشنهاد تهیه وسایل مناسب در مقابل آن .

- کنترل و نظارت بر کار صحیح وسایل حفاظت فنی دستگاهها .

- افزایش استفاده صحیح از وسایل حفاظت فنی در محیط کار .

۳- ارائه خدمات مراقبتهای اولیه بهداشتی برای .

- افزایش دسترسی کارگران به خدمات بهداشتی اولیه .

- بالا بردن سطح آگاهی های بهداشتی کارگران.

- ارتقاء سلامت محیط کار.

تعاریف :

الف) ایستگاه بهگر (First Aid Station) : فضای کوچکی از کارگاه و نزدیکترین محل به بهگر است که قفسه نگهداری وسایل و برانکارد تا شو در آنجا قرار داده می شود .

ب) بهگر : کارگر آموزش دیده ای است که با حفظ سمت اولیه در محل کار بعنوان امدادگر انجام وظیفه مینماید .

ج) کیت کمکهای اولیه : کیف بزرگ قابل حملی است که در آن مواد مورد احتیاج کمکهای اولیه قرار دارد و در نزدیکترین فاصله ممکن به امدادگر قابل دسترسی است .

تعریف کارفرما - کارگاه - کارگر برابر تعاریف قانون کار است .

وظائف بهگر

الف: کمک به نجات مصدومین، ارائه خدمات کمکهای اولیه پزشکی (خونریزی خارجی - مسمومیتها - شکستگی و دررفتگی ها - خفگی - شوک - برق گرفتگی و....) و در صورت نیاز ارجاع مجروح به مراکز بهداشتی-درمانی .

ب: تهیه و ارسال آمار سوانح و حوادث حین کار براساس فرمهای موجود به مراجع ذیصلاح.

پ: نظارت و پیگیری بر استفاده صحیح از وسایل حفاظت فردی

ت: همکاری در اجرای برنامه های آموزش بهداشت

ث: همکاری و هماهنگی با کارشناسان بهداشت حرفه ای و بازرسی کار با اطلاع مدیریت کارگاه برای بررسی ارزشیابی عوامل زیان آور محیط کار

ج : پیگیری و اجرای مواردی که از کمیته های حفاظت فنی و بهداشت کار ارجاع میشود.

۶- وظائف کارفرما

الف : انتخاب و معرفی کارگران جهت طی دوره آموزشی مطابق شرایط احراز

ب: کارفرما موظف است نسبت به اعزام فرد انتخاب شده به صورت مامور جهت شرکت در دوره اقدام لازم بعمل آورد .

ج: فراهم نمودن امکانات ایستگاه بهگر در واحدهای تولیدی (قفسه فلزی) و تجهیزات مندرج در جدول شماره (مواد مصرفی ایستگاه امداد).

ه: کارفرما ملزم به همکاری با امدادگر مطابق شرح وظائف اومیباشد.

و: کیت کمکهای اولیه و مواد محتوی آن برای اولین بار توسط وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی تامین خواهد شد. کارفرما موظف است در صورت اتمام مواد و وسایل کمکهای اولیه و در صورت مستعمل شدن کیت کمکهای اولیه برابر گزارش امدادگر و مطابق با فهرست نسبت به تهیه آنها اقدام نماید .

ز: کارفرما متعهد می گردد که قبل از چهار سال تعهد خدمت بهگر وی راز ادامه خدمت در این زمینه منع ننماید و در صورت بروز مشکلات حاد مراتب باهماهنگی مرکز بهداشت شهرستان با تعیین جانشین و اعزام فرد تعیین شده جهت آموزش اقدام نماید . علاوه بر این مکانیسمهای تشویقی مناسب از قبیل مرخصی تشویقی، مسافرتهای زیارتی، پرداخت پاداش و..... از طرف کارفرما و به صلاحدید وی برای امدادگران کار الزامی است .

شرایط عمومی داوطلب بهگر :

امدادگر کار از میان شاغلینی انتخاب می شود که :

الف : از کارکنان رسمی واحد تولید باشد

ب: حتی الامکان دارای حداقل تحصیلات سیکل اول (برابر پایان دوره راهنمایی) باشد.

ج : حداکثر سن ۳۵ سال باشد .

د : توانائی جسمی و روحی مناسب رادار بوده و قدرت فراگیری برنامه های آموزشی رادار باشد.

ه : علاقمند به انجام کارهای بهداشتی و کمکهای اولیه باشد.

و : با محیط کار و دستگاههای موجود در کارگاه آشنائی داشته باشد.

ز : افرادی که در زمینه امدادگری و ایمنی سابقه داشته باشند در اولویت خواهند بود.

۸ : نحوه انتخاب بهگر

ضمن توجیه کارفرما توسط واحد بهداشت حرفه ای منطقه درمورد طرح تربیت بهگر به پیشنهاد کارفرما افراد واجد شرایط به معاونت بهداشتی درمانی استان معرفی می گردند. مدیریت بهداشت حرفه ای استان موظف است یکنفر از افراد معرفی شده را طبق دستورالعمل ارسالی انتخاب و ضمن اعلام مراتب به کارفرمانسبت به شرکت وی در دوره آموزشی اقدامات لازم رامبذول نماید.

تجهیزات مورد نیاز ایستگاه بهگر:

- برانکارتاشو
- قفسه ای جهت نگهداری وسایل کمکهای اولیه
- کیت کمکهای
- آتل دست و پا

طرح خانه های بهداشت کارگری

این طرح با مشارکت سه ارگان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت کار و امور اجتماعی و سازمان تامین اجتماعی به منظور ارتقاء سطح سلامت کارگران از طریق انجام مراقبتهای بهداشتی، همکاری در شناسایی، ارزیابی و کنترل عوامل زیان آور و جلوگیری از بروز سوانح و حوادث محیط کار در کارگاههاییکه بین ۵۰ تا ۴۹۹ نفر شاغل دارند به اجرا گذاشته شده است.

تعاریف:

- ۱- خانه بهداشت کارگری: فضایی است با سطح زیر بنای ۳۹ متر مربع شامل اتاق معاینه و اتاق انتظار مراجعین هر کدام به ابعاد ۱۲متر مربع، انبار و سرویسهای بهداشتی و نزدیک به سالن اصلی کارگاه
- ۲- بهداشتتیار کار: کارگر آموزش دیده است با تحصیلات دیپلم یا فوق دیپلم بهداشت حرفه ای که در محل خانه بهداشت کارگری انجام وظیفه میکند.

تجهیزات مورد نیاز خانه بهداشت کارگری :

الف - تجهیزات اداری :

ردیف	نام وسایل و تجهیزات مورد نیاز	تعداد
۱	میز کار	۱
۲	صندلی پشت میز	۱
۳	صندلی مراجعین	۴
۴	کمد رختکن دوقفسه ای	۱
۵	جای تقویم	۱
۶	جای سنجاق	۱
۷	ماشین دوخت	۱
۸	جای آشغال بزرگ	۱
۹	سطل پلاستیکی درب دار بزرگ	۱
۱۰	خط کش	۱
۱۱	منگنه سوراخ کن	۱
۱۲	استامپ	۱
۱۳	دوخت باز کن	۱
۱۴	فایل ۴ طبقه	۱
۱۵	کمد فلزی با درب شیشه ای کشویی	۱
۱۶	قفسه داروئی با کلید مخصوص	۱
۱۷	پارچ آب	۲
۱۸	لیوان	۴
۱۹	جاروی معمولی دسته دار	۲
۲۰	برس شستشوی دستشویی	۲
۲۱	تابلوی خانه بهداشت	۱
۲۲	کلیه وسایل حفاظت فردی مورد استفاده در کارخانه از هر کدام	۱
۲۳	روپوش سفید	۱
۲۴	دستگاه تلفن داخلی	۱
۲۵	جالبازی	۱
۲۶	چهار پایه به ارتفاع یک متر	۱
۲۷	یخچال	۱
۲۸	کیف حمل وسایل	۱

ب- تجهیزات فنی :

ردیف	نام وسایل و تجهیزات مورد نیاز	تعداد
۱	تخت معاینه	۱
۲	پاروان	۱
۳	ملحفه سفید جهت تخت معاینه	۶
۴	چهار پایه کوچک تخت معاینه	۱
۵	سیلندر اکسیژن	۲
۶	برانکارد دستی تاشو	۱
۷	مانومتر	۱
۸	چرخ زیر سیلندر اکسیژن	۱
۹	مشمع روی تخت معاینه	۲
۱۰	گوشی معاینه	۱
۱۱	دستگاه اندازه گیری فشار خون بزرگسالان	۱
۱۲	ترازوی وزن بزرگسالان (پرتابل)	۱
۱۳	متر پارچه ای	۱
۱۴	چراغ قوه	۱
۱۵	برس ناخن	۱
۱۶	کیت کلر سنج	۲
۱۷	آتل چوبی در اندازه های مختلف	یکسری
۱۸	ترالی پانسمان	۱
۱۹	سینی استنس استیل پانسمان	۱
۲۰	بیکس متوسط	۲
۲۱	کوت قلوه ای متوسط	۲
۲۲	جای پنبه	۱
۲۳	لگن استنس استیل	۱
۲۴	کیسه آب گرم	۱
۲۵	کیسه یخ	۱
۲۶	پتو	۲
۲۷	پنس کوخر	۲
۲۸	پنس هموستاز	۲
۲۹	قیچی راست	۱
۳۰	جای پنس استنس استیل	۲
۳۱	پنس بلند	۱
۳۲	گاروبا گیره مخصوص	۲
۳۳	پوار بزرگ	۱
۳۴	ترموتر وجای مربوط به آن	۱

شرح وظایف بهداشتیاران کار

- ۱- جمع آوری اطلاعات و آمار مورد نیاز از واحد صنعتی در ارتباط با مراقبتهای بهداشتی اولیه و تکمیل فرمهای استاندارد.
- ۲- آموزش موازین بهداشت به نیروی انسانی شاغل در کارگاه.
- ۳- انجام بازدید دوره های منظم از تاسیسات بهداشتی ورفاهی کارگاه از قبیل توالیت، حمام، دستشویی، رختکن، غذاخوری، آشپزخانه، مهد کودک و پیگیری لازم برای حل مشکلات و یا تامین کمبود های این تاسیسات.
- ۴- انجام کمکهای اولیه در خونریزیهای خارجی، شکستگی، خفگی، شوک و... تارسیدن واحدهای امدادی همچنین در صورت نیاز وامکان اعزام مجروح به مراکز بهداشتی، درمانی مربوطه.
- ۵- جلب همکاری کارکنان ومسئولان کارگاه جهت پیشرفت برنامه های بهداشتی.
- ۶- همکاری باعوامل بهداشتی درمانی در کارگاه وهمچنین همکاری باعوامل بهداشتی درمانی که از کارگاه بازدید بعمل می آورند.
- ۷- تشکیل پرونده بهداشتی برای نیروی انسانی کارگاه وتنظیم وتکمیل فرمهای بهداشتی (قسمتهای پزشکی توسط پزشک تکمیل می شود).
- ۸- آماده کردن شاغلین به منظور انجام معاینات پزشکی توسط پرسنل ذیصلاح بهداشتی ودرمانی.
- ۹- درخواست از کارشناسان بهداشتی مربوط با اطلاع مدیریت واحد صنعتی برای بررسی وارزشیابی عوامل زیان آور محیط کار ویا نمونه برداری وکنترل مواد غذایی، شیمیائی وعوامل زیان آور دیگر در محیط کار.
- ۱۰- گزارش مسائل ومشکلات بهداشتی ودرمانی در ارتباط با انجام وظایف محوله به مدیریت کارخانه یا کمیته حفاظت بهداشت کار.
- ۱۱- تهیه آمار از حوادث وسوانح وفعالیهای بهداشتی که در کارگاه انجام می شود وارسال گزارشات مذکور از طریق مدیریت کارگاه به مقامات وسازمانهای ذیربط.
- ۱۲- شرکت در جلسات کمیته وحفاظت وبهداشت کار وارائه گزارش ومسائل ومشکلات بهداشتی موجود در کارگاه